

Ja zeggen tegen God
het verhaal van Rebekka
Genesis 24
Geref. Kerk Asperen, 7 juli 2024

Ik wil u, jullie het verhaal vertellen van Rebecca, of moet je zeggen, Revka of Rivka, zoals de Joodse gemeente dat doet?

Ze is uiteindelijk begraven in het familiegraf, dat haar schoonvader had gekocht, in de grot op het land van Machpela bij Mamre in Kanaän, de akker dus, die Abraham kocht, omdat hij een eigen familiegraf wilde hebben. (vgl. Gen 49:31).

Rebecca komt uit een ietwat mistige familie. Abraham brak er uit, uit die familie, samen met zijn neef Lot, maar je ziet het dan ook weer bij Lot: dat opportunistische gedrag, zeker als het om geld en goed gaat. En zij zelf, Rebecca, ook zij brak er uit, toen ze jong was, maar ze blijkt er ook nog mee behept, later, de nare familietrekjes, en ze trekt haar zoons er in mee. Zo worden de zonden van de vaders en de moeders bezocht aan de kinderen. Tot in generaties kan een familiecultuur doorwerken, positief maar zeker ook negatief.

Haar broer Laban bijvoorbeeld is een manipulator en een opportunist. En haar vader Betuël, wat was dat er voor één? Vroeg dood zo te horen, want het zijn vooral haar moeder en broer die de touwtjes in handen hebben. Of zegt dat niks of Betuel nog leeft? Want had Izaäk, toen hij nog leefde, eigenlijk wat te zeggen, toen het om de verdeling van de zegen en de erfenis ging, of zat ook zij toen aan de knoppen, om samen met één van haar zoons het te regelen? Het lijkt wel hetzelfde patroon.

Ze wordt geëerd als een profetes, Rebekka, Rivka, dat weer wel, want ze kreeg een godsspraak over de tweeling die groeide in haar buik. En dan te bedenken dat ook zij maar geen kinderen kon krijgen, eerst, wat een traumatisch gedoe in deze familie (Vgl. Gen 25:21). Izaäk had vurig tot God gebeden. Hij kende het verhaal van zijn moeder Sara, en dat hij zelf de toegift van God was op hun hoge leeftijd. Izaäk kind van de lach, de schampere lach: sommige dingen kunnen gewoon niet,

ook niet als God het zegt. Maar dan ook kind van de lach, de lach van blijdschap, als blijkt dat bij God wel degelijk mogelijk is wat onmogelijk is bij mensen. En dat je op Gods belofte kunt vertrouwen.

Ze kreeg dus een bijzondere godsspraak, toen ze toch zwanger was geworden. Want het lag niet aan hun omgang met elkaar. Izaäk en Rebecca, ach het was allemaal weliswaar geregeld, ze hadden zelf niks in te brengen gehad, maar ze vielen voor elkaar, zij van haar kameel voor zijn bedachtzaamheid en spiritualiteit, voor zijn peinzen, mijmeren, wat was het? Bidden, treuren in het veld bij hun eerste ontmoeting (Gen 24:63¹). En hij voor haar schoonheid, boeiend mooi was ze, en voor haar doortastendheid. Hij kreeg haar lief en omgekeerd. Ze waren zelfs een keer betrapt op het minnekozen, en toen hadden ze nog wel net gedaan of ze broer en zus waren, om gevaar te keren, toen ze noodgedwongen wegens economische malaise moesten uitwijken naar het land van de Filistijnen. Maar dat waren ze niet, broer en zus, ze waren man en vrouw en ze konden niet van elkaar afblijven (vgl. Gen 26:8).

En dat had wel degelijk één keer geleid tot een zwangerschap. Daar was het dan ook bij gebleven. Twee jongens, Esau en Jakob. En de godsspraak was geweest: de laatste zal prioriteit hebben over de eerste. Terwijl de eerste toch de eerste is en het recht van de eerste heeft. Nee, bij God worden nogal eens de rollen omgekeerd. De eersten zullen de laatsten zijn en de laatsten de eersten.

Daarmee heeft Rebecca zelfs het Nieuwe Testament gehaald, want de heilige apostel Paulus bespreekt dit geval, als hij het heeft over de wonderlijke verkiezing van God (vgl Romeinen 9:10-13).

Izaäk was dan wel van het geloof, en van het geduld en van het vertrouwen op Gods belofte, maar Rebecca zag ook wel wat in de wijsheid van haar schoonmoeder Sara: moeten wij God soms niet een handje helpen, moeten we niet medewerkers van God zijn? Als het niet kan zoals het moet, moet het maar zoals

¹ Peinzen: NBG 51 / mijmeren: Naardense bijbel / treuren: NBV 21 / bidden: Statenvertaling

het kan, toch? Ze had gezegd tegen Abraham: ga maar eens met mijn slavin Hagar naar bed, dan kun je tenminste van haar een zoon krijgen en dan hebben we toch iets aan Gods belofte gedaan, want met mij wordt het niks meer. Ik ben de overgang geheel voorbij. En zo ging dat met Hagar en Ismaël. Maar toen kwam alsnog Izaäk en toen werd de zaak onhoudbaar tussen die twee vrouwen.

Net zoals tussen Rebecca en haar schoondochters, je weet wel, die Hetitische meiden waar Esau mee aan kwam: Jehudit en Basemat. Ze konden elkaar niet luchten of zien, op den duur, schoonmoeder en schoondochters, raar, komt nooit voor toch? Nee, ze waren een bron van ergernis voor Izaäk en Rebecca (vgl: Gen 26:34-35, Gen 27:46, Gen 28:8-9), die koude kant. Maar was dit vooral niet de invloed van haar geweest, dat het zo liep?

Ook zij, Rebekka, wilde God wel een handje helpen, om tenminste iets te realiseren van het beloofde heil: Jacob moest de zegen en de erfenis krijgen, maar hoe interpreteerde ze dat eigenlijk? Ging het om geld en goed, of om toekomst samen met God en samen met elkaar onder leiding van Jacob, om de zegen van God verder de wereld in te dragen? Ze kende maar al te goed het klappen van de zweep: hoe je de zaak naar je hand zet, en hoe je ook je eigen lief kunt bedriegen, nou ja, het was voor het hogere doel, het echtere gevoel, of de ware bestemming, denk jij dan hè, als je stiekem aan de gang gaat.

Wat was er toen nog over geweest van dat sprookjeshuwelijk tussen hen? Zij, de met goud behangen schoonheid, zittend op een kameel uit den vreemde, ze was van ver moeten komen en met liefde getrokken om als bruid verenigd te worden met hem, een biddende, mijmerende prins als bruidegom die haar tegemoet kwam op het vlakke veld.

Maar ook: wat was er over gebleven van hun gezamenlijk geloof in God, hun eendrachtig vertrouwen op Gods belofte en Gods genade, en van hun samen bidden?

Doe het zelf levens, doe het zelf geloof, leveren soms het nodige op, denk je, zeker *for the time being*, maar ook maar al

te vaak een hoop narigheid en wroeging en spijt achteraf. Als je het niet afstemt met anderen, als je het niet afstemt met God, gaat het niet goed.

Er was zeker niet gebeden, zoals ze het nog wel deden, toen ze maar niet in verwachting raakte, nee, het was 'doe het zelf' geweest, dat met die bokkepootjes en die verdraaide stem om een blinde oude man, haar man, haar eigen man, om de tuin te leiden. Wat had ze in Gods naam gedaan. Was zij dat, Rebekka, dat mooie, maar ook gelovige meisje van toen?

Jacob moest vluchten en Esau zinde op wraak, toen ze samen de blinde Izaak hadden bedrogen met wat geurkleding van Esau en wat geitenvelletjes om zijn polsen. Om net te doen alsof hij Esau was en Izaak hem de zegen voor de eerstgeborene zou geven. Ze stuurde hem weg, haar lievenlingszoon Jacob, om te vluchten voor Esau en om naar haar familie te gaan om een vrouw te vinden, die bij hem zou passen, en niet zo'n Kanaänitisch kenau. Maar ja, lag het nou echt alleen aan die meisjes, die vrouwen, met wie Esau was thuis gekomen, of misschien ook wel aan haar?

Zo was het ook met haar gegaan. *Long ago*. Bij de bron van haar stad. Ze daalde er voor af. Toen was hij daar opeens verschenen, die man, een oudere heer, met een hele stoet kamelen en personeel. Je zag dat hij rijk was. En hij heeft het hele verhaal verteld, toen hij bij hen thuis kwam. Dat hij maar een gezant was van zijn meester. En dat wij die meester wel moesten kennen, Abraham die ooit door was getrokken, niet vanuit Oer halverwege was gestopt in Haran, maar *all the way* was gegaan, toen God hem had geroepen, naar dat andere land, verder weg, het land van Gods belofte, waar er ruimte zou zijn om opnieuw te beginnen, het anders te doen, samen te leven met elkaar in vrede. Althans dat was het perspectief.

Maar het viel nog niet mee, want lang niet iedereen zag dat ook zo. Ook daar niet. En zij moeten eerlijk zijn: zij moesten ook het geloof en de hoop vast houden, want zo zichtbaar en snel ging het nou ook weer niet met Gods belofte. Met de geboorte van dat 'grote volk' met dat verder brengen van Gods zegen de wereld in. Eerst wilde Sara maar geen kinderen krijgen, en toen

was er wel één, maar hij was nog steeds alleen. Hoe zou Gods plan, Gods verbond om met Abraham en zijn nageslacht in de lijn van Izaäk alle volken tot een zegen te worden dan verder gaan? Abraham had hem laten zweren bij zijn besneden lid, teken van het verbond met God, dat hij Izaäk niet terug zou laten keren naar vroeger, maar ook dat hij een gelovige, goede vrouw voor hem zou zoeken. En hij, Eliëzer, zijn naam werd niet genoemd, maar hij was het wel, hij deelde in het geloof, God was zijn hulp, betekent zijn naam. Hij vertelde dat hij God gevraagd had om een teken: laat het meisje dat het eerst komt en mij en mijn kamelem water geeft, de vrouw voor Izaäk mogen zijn. Toen bleek zij dat te zijn, en naast uiterlijk knap – hij was wel oud, maar niet blind – bleek ze ook behulpzaam te zijn. En van wanten te weten, want tien kamelen van water voorzien, is niet niks. En ze was nog niet eerder uitgehuwelijkt of iets dergelijks geweest. Dit moest haar zijn. En toen had hij God de HERE gedankt, Eliezer. Maar eerst gevraagd naar haar familie. Dat zat ook goed, en toen wist hij het zeker: hier is geen toeval, maar hier is God aan het werk.

En hij vertelde het bij haar thuis om juist dat uit te laten komen bij haar moeder en haar broer Laban, die het woord deed, namens haar vader die er later bleek niet meer te zijn. Ze had meteen twee gouden armbanden van die man gekregen van samen tien maten goud, het leken de twee stenen tafelen met de tien geboden wel, de schat van het verbond met God, en ook een gouden neusring had ze gekregen, als teken dat zij de bruid was, ook zo'n symbool van het verbond van God met zijn volk, hij de bruidegom, zij de bruid.

En ze moesten het wel beamen: dit is een besturing van de HERE, wij kunnen er niets tegen inbrengen, zie, daar is Rebekka, neem haar en ga heen, opdat zij de vrouw worde van de de zoon van uw heer, zoals de HERE (Adonaj) gesproken heeft. En toen heeft Eliëzer weer – waar iedereen bij was – God gedankt.

Alles gaat razendsnel, steeds weer is er haast: kom geen tijd te verliezen om verbonden te raken aan je wettige echtgenoot. Laban en zijn moeder willen nog uitstel. Maar Eliëzer zegt: nee, nee, we moeten gaan. Maar wat vindt Rebekka zelf? Zij is

veertien, zo lijkt het, want volgens de traditie is zij verwekt op hetzelfde moment dat Izaäk zijn leven terugkreeg op het altaar van zijn vader op de berg Moria, omdat de HERE er wel in zou voorzien. Toen was hij 26 en nu is hij 40.

Heeft Rebekka zelf ook nog een *say* in dit alles? Jazeker. Zij hoorde de vraag: wil jij Gods weg gaan? En zij zei: ja. Toen werd ze door haar familie gezegend en zij ging, het onbekende land tegemoet. *Terra incognita*, maar in gezelschap van een gelovige, biddende Eliëzer. Deborah, haar voedster (vgl Gen. 35:8) en nog wat van haar bedienden, vriendinnen eigenlijk, gingen ook met haar mee. Om haar bij haar bruidegom te brengen. Om samen de weg van God te gaan. Om te vertrouwen op zijn belofte en genade.

Ja zeggen tegen God, omdat er eerst Ja gezegd is tegen jou: jij bent het, jij wordt nu gehaald, jij wordt er op de één of andere manier bij gehaald. Hoe jong of oud je ook bent. Wil je met mij meegaan? Met de stoet van pelgrims, die begon bij aartsvader Abraham, om daar, in het andere land, een nieuw begin te maken, het anders te doen, te leven uit de bevrijding van God en naar de geboden van God te leven: zoals je dat alles vindt op de twee stenen platen met de tien woorden. Van liefde voor de ene God, God van recht en genade, tot liefde voor je naaste medemens en voor de schepping van diezelfde ene God.

Ik weet niet wat het was, ik weet niet vanwaar het kwam, ik weet niet waar het naar toe gaat, maar er was dat moment, dat ik Ja zei, en dat ik ging. Om God te volgen, om verbonden te worden aan mijn bruidegom....

Het lijkt wel de kerk, biddend en gelovig, die Eliëzer, met als belijdenis zijn naam: God is ons ten hulp, de kerk die geroepen is om mensen tot Jezus, tot de bruidegom van het nieuwe verbond te brengen. Christus als de bruidegom en zijn gemeente als de bruid. Het bruiloftsmaal van het Lam. Het feest van Gods vervulde belofte. Alle water in wijn. Niet meer doe-het-zelven, maar laten gebeuren. Verwachten en vertrouwen.

Zeker, soms moet er wat gearrangeerd worden, maar het geheim is: zij kregen elkaar lief.

Hoe jammerlijk als dat soms onder de druk van het leven erodeert, slijt. Ben ik dat, dezelfde Rebekka, die toen zo volmondig Ja zei, die nu deze zo gelovige en geduldige man, bedriegt en zijn eigen zonen tegen elkaar opzet en ruzie zoekt met haar schoondochters?

Wij weten niet hoe het verder is afgelopen met Rebekka. Er is geen weerzien meer met Jacob in de verhalen van de bijbel, wel dat haar voedster Deborah, die haar vergezelde, overleden was toen Jacob opnieuw bij Bethel aankwam en dat die daar bij Bethel begraven lag (Gen 35;8) en dat Rebekka haar graf vond bij Izaäk haar man, en bij Abraham en Sara haar schoonouders, en dat Jacob daar ook Lea liet begraven en daar zelf na zijn dood werd bijgezet na een staatsbegrafenisachtige optocht vanuit Egypte (Gen. 50:4-14). Dat is het verhaal van Rebecca.

Nou nog een paar vraagjes voor vandaag, als je dit verhaal gehoord hebt.

- 1..Hoe gaat het eigenlijk met jouw geloof in de loop van de jaren?
- 2.. Hoe is het met jouw vriendschappen en huwelijk gegaan of hoe gaat het er mee, nu in de loop van de tijd?
- 3.. Hoe zie jij Gods leiding in jouw leven? Hoe leef je in het dagelijks leven met God?
- 4.. Wat is jouw plek in je familie en in het huisgezin van God, wat zijn de verhoudingen, en wat is jouw aandeel daarin?
- 5.. Wat doe jij om Gods zegen verder te brengen in deze wereld?

Misschien zaken om toch nog eens over na te denken of nog eens over te praten en misschien nog eens wat op te pakken?

6.. En dan: durf jij voor het eerst of opnieuw – bijvoorbeeld als je een tijdje van het gelovig pad af bent en in het doe-het-zelven verzeild bent geraakt: durf jij dan opnieuw of misschien wel voor het eerst: ja te zeggen tegen God, als God ook jou op

het oog heeft, en ook vandaag jou roept. Als er dus ook vandaag gevraagd wordt: wil jij met ons meegaan naar het land van de belofte, waar de bruidegom wacht? Ga je dan mee?

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Amen

Zingen: Gez 803: 1,2,3 ('Uit Oer is hij getogen')